इन्द्रावती गाउँपालिका
स्थानीय पाठ्यक्रम – २०७७

विषय : इन्द्रावती परिचय

कक्षा ४

क्षेत्र	सिकाइउपलब्धी	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भावित शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप	शैक्षिक सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
१.इन्द्रावतीको भूगोल र प्राकृतिक सम्पदा	१.इन्द्रावती गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति, छिमेकी स्थानीय पालिकाहरू र हावापानीका बारेमा उल्लेख गर्न ।	इन्द्रावती गाउँपालिकाको- - समुन्द्र सतहदेखिको उचाई ......मि - धरातलीय स्वरुप - क्षेत्रफल - चारकिल्ला - अधिकत्तम र न्यूनतम तापक्रम - अधिकत्तम र न्यूनतम वर्षा आदि	- नक्सा देखाएर इन्द्रावती गाउँपालिकाको वरिपरी रहेका छिमेकी गाउँपालिकाहरू/ खोला नदी वा पहाड हिमालको नाम भन्न लगाउने । - इन्द्रावती गाउँपालिकाको भू धरातलीय स्वरुप स्पष्ट हुने गरी माटोको मोडल तयार गर्न लगाउने । - इन्द्रावती गाउँपालिकाको क्षेत्रफल, अधिकत्तम र न्यूनतम तापक्रम र औसत तापक्रम र अधिकत्तम, न्यूनतम र औसत वर्षाको अवस्था चार्ट देखाइ स्पष्ट पार्ने ।	इन्द्रावतीगा.पा.को १२ वडाहरू अंकित नक्सा, सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको सबै स्थानीय तहहरू अंकित नक्सा, भिडियो वा फोटोहरू आदी । मोडल बनाउन माटो, कपास लगायतका सामग्रीहरू । आवश्यक जानकारी अङ्कीत चार्ट ।	इन्द्रावती गा.पा. वरपर कुन कुन गा.पा.हरू वा खोला,नाला, पहाड पर्वतहरू रहेका छन् ? इन्द्रावती गा.पा.को क्षेत्रफल कति ब.कि.मि रहेको छ ? कक्षा क्रियाकलापका आधारमा मूल्याङ्कनगर्ने ।	१०
	२.इन्द्रावती गाउँपालिकामा रहेका दुईवटा प्राकृतिक सम्पदाको परिचय लेख्न	इन्द्रावती गा.पा.भित्र रहेका मुख्य प्राकृतिक सम्पदाहरू । जस्तैः	इन्द्रावती गा.पा. भित्रका मुख्य प्राकृतिक सम्पदाहरूको नाम भन्न नदीनाला, पहाड पर्वत, झरना आदि समूह विभाजन गर्ने । प्राप्त नामहरू बोर्डमा टिप्ने । ती नामहरू मध्ये ...... र	फोटाहरू, चार्ट आदि	इन्द्रावती गा.पा.भित्रका मुख्य प्राकृतिक सम्पदाहरू के के हुन् ? .... को	६

			........को बारेमा परिचय भन्न र लेख्न समूह कार्य गराउने र कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने । शिक्षकले आवश्यक सहजीकरण गर्ने । परिचयका लागि चयन भएका प्राकृतिक सम्पदाहरूको अवलोकनका लागि भ्रमण गराउने । परियोजना कार्यका रूपमा प्रतिवेदन लेखाउने ।		विशेषता बताउनुहोस् । समूह कार्यमा सक्रियताका आधारमा मूल्यांकन गर्ने ।	
२.स्थानीय बिभिन्न जातजाति, व्यक्तित्व र जनसंख्या	३.इन्द्रावतीका विशिष्ट व्यक्तित्वहरूको पहिचान गरि कुनै दुई जनाको सामान्य जानकारी दिन । ४.आफ्नो वडाध्यक्षका बारेमा सोधखोज गरी प्रतिवेदन लेख्न । ५.इन्द्रावती गापाको जनसङ्ख्याको अवस्थिति र साक्षरताको अवस्था बताउन ।	पहिचान गरिएका निम्नलिखित विशिष्ट व्यक्तिहरू क. ख. आफ्नो विद्यालय इन्द्रावती गा.पा.को .....वडामा पर्दछ । उक्त वडाका वडाध्यक्षको परिचय । इन्द्रावती गाउँपालिकाको कूल जनसङ्ख्या, जातिगत अवस्थिति र साक्षरताको अवस्था	- उल्लेखित व्यक्तित्वहरूको फोटो देखाएर कसको फोटो हो भनी सोध्ने । - विद्यार्थीबाट आएको जानकारीको परीक्षण गरी परिचय बताउने । - परिचय लेख्न लगाउने । - सम्बन्धित वडाध्यक्षको फोटो देखाएर निजको बारेमा सोध्ने । - आएको जवाफ बोर्डमा लेख्ने । - नाम, उमेर, आवद्ध पार्टी, प्राप्त मत, विकास निर्माणमा भूमिका आदि बारे बताउने । - इन्द्रावती गा.पाको कूल जनसङ्ख्या र जातिगत अवस्थिति र साक्षरताको अवस्था उल्लेखित चार्ट देखाएर जानकारी दिने ।	फोटोहरू जीवनी झल्कने चार्टहरू जनसङ्ख्या, जातिगत अवस्थिति र साक्षरताको अवस्था उल्लेख भएका चार्टहरू	१. ....को सङ्क्षिप्त परिचय दिनुहोस् । २. तपाईको वडाध्यक्षको नाम के हो ? ३. इन्द्रावती गापाको कुल जनसङ्ख्या कति छ ? आदि	८

३.इन्द्रावती भित्रका प्रमुख धार्मिक सम्पदाहरू	७.इन्द्रावती गाउँपालिका भित्रका प्रमुख धार्मिक स्थलहरूको जानकारी दिन र ती स्थानहरूको संरक्षणमा स्थानीयको भूमिका बारे बताउन	७.निम्नलिखित स्थानीय मठ, मन्दिर तथा प्रमुख धार्मिक स्थलहरूको बारेमा जानकारी - क ख. ग.	- फोटो/भिडियो देखाएर उल्लेखित धार्मिक स्थलहरूको बारेमा जानकारी गराउने । - अवलोकन भ्रमणमा लैजाने । - समूहगत रूपमा परियोजना कार्य गराइ कक्षामा प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्न लगाउने - धार्मिक सम्पदा किन संरक्षण गर्नुपर्छ र संरक्षणमा स्थानीय समुदायले गर्नुपर्ने भूमिका बारे छलफल गराउने । -छलफलबाट आएका बुँदाहरू बोर्डमा टिप्ने । - उल्लेखित सम्पदाको चित्र कोर्न लगाउने ।	फोटोहरू, भिडियो आदी । धार्मिक सम्पदा सम्पदा संरक्षणमा स्थानी जनसमुदायको भूमिका उल्लेख भएको चार्ट ।	- ....को परिचय दिनुहोस् ।	१०
४.स्थानीय चाँडपर्व	८.स्थानीय रूपमा मनाउने कुनै चारवटा चाँडपर्वको बारेमा अनुच्छेद लेख्न ।	स्थानीय रूपमा मनाउने गरिदैं आएका तिहार, बुद्ध जयन्ती, कुशेऔंशी र कोशीपूजा चाँडपर्वको बारे जानकारी दिन ।	- चाँडपर्वको सामान्य परिभाषा बताउने - उल्लेखित नामका चाँडपर्वको बारेमा विद्यार्थीको जानकारीमा रहेको कुरा बताउन लगाउने - उक्त पर्वहरू मनाएको नाटकीकरण गराउने । - शिक्षकले थप सहजीकरण गर्ने	चाँडपर्वको नाम उल्लेख भएको चार्ट, स्थानीय रूपमा चाँडपर्व मनाउँदै गरेका चित्रहरू, चाँडपर्वको नाम लेखिएका मेटाकार्डहरू र सोको सङ्क्षिप्त परिचय भएको चार्ट, भिडियो क्लिपहरू	कुनै दुईवटा पर्वको परिचय दिनुहोस् । कक्षाकार्यमा सक्रियताका आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने ।	८
६.स्थानीय बोलीचाली	९.स्थानीय भाषामा सांस्कृतिक र प्राकृतिक सम्पदाहरू बारे बताउन ।	क. स्थानीय भाषामा वाक्य सङ्गति मिल्ने गरी बोल्न र लेख्नका लागि व्याकरणात्मक ज्ञान हुने गरी क्रियाकलाप गर्ने । सांस्कृतिक वा प्राकृतिक सम्पदाको स्थानीय	- स्थानीय भाषामा वाक्य गठन प्रक्रिया बारे जानकारी गराउने - स्थानीय र नेपाली वाक्य लेखिएका कार्डहरू उपलव्ध गराएर जोडा मिलाउने खेल खेलाउने - कक्षामा भएका विभाषी विद्यार्थीहरूलाई अभ्यासका लागि स्थानीय भाषी विद्यार्थीको जोडा	-वाक्यपत्ती - स्थानीय भाषामा कुराकानी गरिएका श्रव्यदृश्यका सामग्री	.... स्थानीय भाषामा कसरी भनिन्छ ? कक्षामा बोलाइका आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने ।	१२

		भाषामा जानकारी गराउन लगाउने	बनाइ दिने । - आवश्यकताका आधारमा शिक्षकले सहजीकरण गर्ने ।			
७.स्थानीय गीत, बाजागाजा र नाच	१०.स्थानीय क्षेत्रमा बजाइने बाँसुरी र कर्नाल बाजाको परिचय दिन । ११.सङ्गीनी नाचको सामान्य जानकारी दिन र नमूना प्रस्तुत गर्न । १२.खेतीपाती गर्दा गाइने गीतहरू गाउन । जस्तैः असारे	स्थानीय क्षेत्रमा बजाइने बाँसुरी र कर्नाल बाजाको परिचय सङ्नी नाचको सामान्य जानकारी	- स्थानीय बाजाहरूको चित्र देखाउँदै ती बाजाको नाम बारे विद्यार्थीको पूर्व ज्ञान परीक्षण गर्ने -ती बाजाको सामान्य परिचय बताउने - सम्भव भए बाजा नै प्रदर्शन गर्ने र सोको आवाज सुनाउने - ती बाजाहरूको चित्र कोर्न लगाउने - विद्यार्थीको जानकारीमा रहेका नाचहरूको नाम बताउन मस्तिस्क मन्थन (Bren storming) गराउने । - आएका नामहरू बोर्डमा टिप्ने - टिपिएका नामहरूबाट स्थानीय र अस्थानीय बाजाको नाम छुटाउन लगाउने - बाँसुरी र कर्नाल बाजाको बारे छलफल गराउने - आवश्यक जानकारी दिने । - सम्भव भए स्थानीय विज्ञ व्यक्तिलाई आमन्त्रण गरी प्रदर्शन गर्न लगाउने । (नाचका बारेमा पनि सोही क्रियाकलाप दोहऱ्याउने) सङ्गीनी नाच नाच्न लगाउने । (सहजीकरणका लागि स्थानीय विज्ञ व्यक्तिको सहयोग लिन सकिन्छ ।)	- चित्रहरू - भिडियो - बाजाहरू - श्रव्यदृश्यका सामग्रीहरू	- बासुरी बाजा कसरी बजाइन्छ ? - कर्नाल बाजाको चित्र बनाउनु होस् । - सङ्गीनी नाच कुन पर्वमा नाचिन्छ ? - विद्यार्थीले तयार गरेको चित्रका आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने ।	१०

८.स्थानीय संस्कार र रहन सहन	१३.विहे चारदामका बारेमा जानकारी दिन र रत्यौलीको नमूना प्रस्तुत गर्न । १४.दाल भात पकाउने विधि बताउन ।	जन्मदेखि मृत्यूसम्मका गरिने सामाजिक र धार्मिक क्रियाकलापहरू संस्कार हुन् भनी बताउने । जस्तै : न्वारान, पास्नी, गुन्यूचोलो (छोरी) छेवार (छोरा), विहे चारदाम, मृत्यू संस्कार डोवा, धुन्जे, घेवा आदि	- संस्कार बारे जानकारी दिने - विहे चारदाम स्थानीय संस्कार हुन् भनी बताउने - मेटाकार्ड प्रयोग गरी ती संस्कारहरूको सामान्य जानकारी दिने । - उक्त संस्कारहरूसँग सम्बन्धित चित्र/भिडियो प्रदर्शन गर्ने । - ती चित्रको अनुकरण गरी चित्र कोर्न लगाउने - परिवारबाट विद्यार्थीलाई खाना पकाउन अभ्यासमा सहयोग गर्न अनुरोध पत्र पठाउने । - घरमा परिवारका सदस्यले दालभात पकाएको अवलोकन गर्ने र सोको अभ्यासमा संलग्न भइ अभ्यास गरेको प्रतिवेदन लेख्ने गृहकार्य दिने । - सम्भव भए विद्यालयमा प्रयोगात्मक शिक्षण गर्ने । - शिक्षकले आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।	- उक्त संस्कारहरूसँग सम्बन्धित चित्र, भिडियो - मेटाकार्ड - अनुरोधपत्र - प्रयोगात्मक शिक्षणका लागि आवश्यक सामग्री	- विहे चारदाम भनेको के हो ? यस संस्कारमा के के गरिन्छ ? बताउनु होस् । - दाल पकाउन कस्तो प्रक्रिया अपनाउनु पर्छ ? भात पकाउन अपनाउनु पर्ने विधि लेख्नुहोस् ।	८
९.स्थानीय उब्जनीहरू	१५.कृषि उत्पादन बढाउन अपनाइने उपायहरू, मलखादको प्रयोग बारे जानकारी दिन १६.कम्पोष्ट मल	कृषि उत्पादन बढाउनका लागि उन्नत बिउविजन, गोडमेल, उचित स्याहार र मलखादको आवश्यकता पर्दछ । घरायशी जीवनमा प्रयोग	- कृषि उत्पादन बढाउन गरिने उपाय बारे समूहगत अन्तरक्रिया गराउने । - अन्तर्क्रियाको निचोड प्रस्तुत गर्न लगाउने । - अन्य समूहबाट टिप्पणी गर्न लगाउने ।	- चित्रहरू - कुहिने बस्तुहरू	कृषि उत्पादन बढाउन अपनाइने उपायहरू के के हुन् ? कम्पोष्ट मल कसरी बनाइन्छ ?	१२

	बनाउने विधि बारे बताउन	हुने जैविक वस्तुलाई कुहाएर तयार गरिने मल कम्पोष्ट मल	- टिप्पणी उपर स्पष्टिकरण दिन लगाउने । - घरमा अभिभावकसँग कृषि उत्पादन बढाउन अपनाउने गरिएका उपाहरू बारे सोधेर बुँदा टिपोट गरेर ल्याउने गृहकार्य दिने । - गृहकार्यमा टिपिएका बुँदाहरू कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने - कम्पोष्ट मलको चित्र देखाउने र कम्पोष्ट मल तयार गर्ने विधिबारे छलफल गराउने । - परियोजना कार्यका रूपमा विद्यालयमै कम्पोष्ट मल निर्माण र प्रयोग गर्न लगाउने ।		समूह कार्य र परियोजना कार्यमा सक्रियताका आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने ।	
१०.स्थानीय सीप, पेशा र व्यवसाय (स्थानीय आर्थिक क्रियाकलाप)	१७.स्थानीय क्षेत्रमा गर्न सकिने व्यवसायहरूको सूची तयार गर्न । १८. लप्सीको मादा बनाउन ।	जीवनयापनका लागि गरिने आयमूलक कार्य पेशा व्यवसाय हो । (कृषि -खेतीपाती, पशुपालन, कुखुरापालन, माछापालन आदि) उद्योग (राडीपाखी, लप्सीको मादा बनाउने, गलैचा बुन्ने, बख्खु तयार गर्ने आदि) व्यापार (दैनिक उपभोग्य, स्थानीय उत्पादन आदि) लप्सीको मादा बनाउने	- परिवारमा खाना, लुगाफाटो, आवश्यक पर्दा उपचारका लागि आर्थिक व्यवस्थापन कसरी गरिन्छ भनी प्रश्न गरी सोको उत्तर तयार गर्न लगाउने । - विद्यार्थीबाट प्राप्त उत्तरलाई बोर्डमा कृषि, उद्योग, व्यापार, सेवा(नोकरी) आदि कोलममा भर्ने - कृषि, उद्योग, व्यापार, सेवा आदि क्षेत्रमा गरिने कार्य बारे चार्टद्वारा स्पष्ट पार्ने । - पेशा व्यवसाय झल्किने चित्र वा भिडियो देखाउने । - लप्सीको मादा बनाउने विधि बताइ मादा बनाउन लगाउने - (	चार्टहरू चित्र वा भिडियो लप्सीको मादा बनाउन आवश्यक सामग्री	मानिसले पेशा व्यवसाय किन गर्नु पर्दछ ? स्थानीय रूपमा गर्न सकिने उद्योगहरू कुन कुन छन् ? लप्सीको मादा कसरी बनाइन्छ ?	१०

		तरिका	लप्सी निर्धारित परिमाणमा विद्यार्थीबाटै सङ्कलन गर्ने) - सो मादा शिक्षक वा विद्यार्थीहरू मध्ये कसैले किनेर आएको पैसा दामासाहीमा वितरण गर्ने ।			
११.स्थानीय खेलहरू	१९.स्थानीय रूपमा खेलिने खेलहरू खेल्न । २०.डण्डीबियो र ध्वाँई खेलको सामाजिक महत्व बताउन ।	स्थानीय रूपमा खेलिने खेलहरू जस्तै :डण्डीबियो र ध्वाँई डण्डिवियो र ध्वाँईं खेलको सामाजिक महत्व	- स्थानीय खेलको परिभाषा बताउने - डण्डिवियो र ध्वाँईं खेल खेल्ने तरिका बारे बताउने - खेल अभ्यास गराउने - विजयी विद्यार्थी वा समूहलाई पुरस्कृत गर्ने । - डण्डिवियो र ध्वाँईं खेलको सामाजिक महत्व बताउने - समूहमा खेल्दा मेलमिलाप बढ्ने - विवाद भए समाधानको सीप सिक्न सकिने - खेल नियमले नियममा बस्नुपर्छ भन्ने ज्ञान दिने - समूहगत रूपमा खेल्दा सामुहिक भावन विकास हुने । - प्रतिस्पर्धात्मक सामाजिक सीप विकास हुने । आदि	मोबाइल वा टेप रेकर्डर भिडियो, खेल सामग्री खेलको नियम उल्लेख भएको चार्ट पुरस्कारहरू ।	खेलबाट हुने सामाजिक फाइदाहरू के के हुन् ? डण्डिवियो खेल्न आवश्यक सामग्री के के हुन् ? खेल्ने सीपका आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने ।	८
१२.हरित विद्यालय	२१.विद्यालयमा कक्षागत बाल बगैंचाको विकास र संरक्षण गर्न ।	विद्यालयमा कक्षागत बाल बगैंचाको निर्माण	-बाल बगैचाको नमूना देखाउँदै विद्यालयमा बाल बगैचाको आवश्यकता बारे बताउने । - बाल बगैंचा निर्माणको योजना बनाउने (विद्यालय प्रशासन समक्ष विद्यार्थी मार्फत् प्रस्ताव, बाल बगैचाका लागि जग्गाप्राप्ति, आवश्यक औजारहरूको व्यवस्था, विद्यार्थीको कार्य विभाजन,	चित्र वा भिडियो आवश्यक औजारहरू विरूवाहरू कार्य विभाजन चार्ट	विद्यालयमा बाल बगैंचा किन आवश्यक छ ? सक्रियताका आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने ।	१२

			बोटविरूवाको उपलब्धता आदि) - बाल बगैचाको विकास र संरक्षणका लागि गर्नुपर्ने कार्यका विषयमा छलफल गराउने । -कार्य विभाजन चार्ट निर्माण गरी कक्षामा टाँस्ने - प्रयोगात्मक रूपमा बगैचा तयार गर्न लगाउने । (विद्यार्थी सङ्ख्यालाई ध्यानमा राखी समूहगत रूपमा निश्चित सङ्ख्याका आधारमा बाल बगैँचा तयार गराउन सकिन्छ ।)			

लप्सीको मादा बनाउने एउटा थपेको ।